

СТАНОВИЩЕ
за придобиване на научната степен „доктор на науките”
в СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Изготвил становището: доц. д-р Силвия Трифонова Трифонова, катедра „Финанси”, УНСС, София, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка”.

Автор на дисертационния труд: проф. д-р Божидар Виолинов Божинов.

Тема на дисертационния труд: „Финансово управление на информационните технологии във висшите училища – предизвикателства и възможности за прилагане на водещи корпоративни практики”.

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д.А. Ценов“, Свищов. Рецензията е изготвена на основание Заповед № 237/27.03.2019 г. за утвърждаване на състава на научното жури по откритата процедура по публична защита на дисертационен труд на тема „Финансово управление на информационните технологии във висшите училища – предизвикателства и възможности за прилагане на водещи корпоративни практики”, разработен проф. д-р Божидар Виолинов Божинов, за придобиване на научна степен „доктор на науките” в професионално направление 3.8. „Икономика” по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (Финанси).

I. Общо представяне на дисертационния труд

Цел, задачи и хипотези на изследването

Обект на изследване в дисертационния труд са висшите училища.

Предмет на изследване в труда са финансово-организационните аспекти на управлението на информационните технологии в рамките на висшите училища.

Изследователската теза на дисертационния труд е, че ефективното управление на информационните технологии в съвременните университети изисква специфичен микс от финансови, управленски, технически и образователни умения, които да позволят на Chief Information Officer – CIO мениджъра, в условията на ресурсна ограниченост и засилен конкурентен натиск да постигне стратегическите цели на висшето училище, съчетавайки съвременни бизнес, ИТ и образователни подходи и водещи корпоративни практики за финансово управление на информационните технологии.

Основната цел на дисертационния труд е въз основа на теоретично и емпирично проучване, да се систематизират и обобщят ключовите предизвикателства, свързани с управлението и финансирането на съвременните информационни технологии в университетите и да се оцени възможността за прилагане на водещи корпоративни практики по финансово управление на информационните технологии във висшите училища въз основа на предложена авторова методика за финансово управление на информационните технологии в българските висши училища.

Авторът дефинира и 4 изследователски задачи и 13 работни хипотези, а реализирането им задава и основните приноси на изследването. Методологията на труда включва традиционни научноизследователски методи, като историческият метод, сравнителният анализ, индуктивният и дедуктивният подход, методът на анализа и синтеза, дескриптивният метод, методът на наблюдението, анкетни проучвания и други методи, съчетани с подходящ графически, математически и статистически инструментариум. При анализа на предизвикателствата пред ИТ управлението в университетите са

използвани данни от съществуващи изследвания на водещи специализирани консултантски компании, публично достъпни данни по изследваната проблематика, резултати от проведено интернет анкетно проучване на тема „Предизвикателства пред управлението на информационните технологии в университетите“ (в периода 31 октомври – 30 ноември 2016 г.), както и информация от интервюта и неформални разговори с представители на академичния ИТ мениджмънт и личния опит на автора като управляващ процесите в Стопанска академия в периода 2007-2015 г.

Извън обхвата на дисертацията са въпросите, свързани със: оперативното управление на ИТ процесите в университетите, ИТ риск мениджмънта и други технико-технологични и организационни въпроси, които биха изместили акцента на изследването.

Дисертационният труд има класическа структура, съдържаща въведение, изложение от пет глави, заключение, библиография и приложения, с общ обем от 951 страници, от които 300 страници са основно изложение.

В структурно отношение дисертацията се характеризира с балансираност на изложението, акцентиращо върху финансово-организационните специфики и предизвикателства пред управлението на висшите училища (глава 1), стратегическото управление на информационните технологии в университетите (глава 2), ключовите предизвикателства пред академичния СІО мениджър при управлението на информационните технологии (глава 3), източниците и тенденциите при финансирането на информационните технологии в университетите (глава 4), както и върху възможностите за прилагане на добрите практики за финансово управление на информационните технологии в университетите (глава 5).

Използваната литература включва 442 литературни и интернет източника, от които 67 източника на български език и 375 – на чужд език.

Към дисертацията се представени 5 приложения, в които намират израз методологията и ключови разрези от проведеното анкетно проучване.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Актуалност на изследването

Дисертационният труд е посветен на изключително актуален проблем, а именно предизвикателствата и възможностите за прилагане на водещи корпоративни практики в рамката на финансовото управление на информационните технологии във висшите училища. Актуалността на изследването е обоснована чрез подчертаване на интердисциплинарния характер на изследването, продиктуван от ключовата роля на висшето образование за повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика, значението на информационните и комуникационни технологии в съвременната икономика чрез тяхното навлизане в различни аспекти на човешкия живот, нарастване на нуждата от дигитални компетенции на пазара на труда, нарастващата нужда от промяна на управлението на висшето образование, включително и в резултат на ограничения бюджетен ресурс, както и от нуждата от засилване на връзката между науката и практиката като способ за повишаване на конкурентоспособността на българската и европейската икономика.

Анализираният от проф. Божинов проблем се характеризира със своята интердисциплинарност и поради тази причина, въпреки, че съществуват публикации по сходни въпроси, като цяло поставеният научен проблем е относително слабо изследван в световната научна литература в неговия комплексен характер. Това отново потвърждава актуалността на разработката и е в унисон с изискванията за придобиване на научната степен „доктор на науки“ авторът да е изследвал значими научни и научно-приложни проблеми, които да съответстват на съвременните постижения и да представляват значителен и оригинален принос в науката, а постигнатите от него

резултати да са значими и да представляват теоретични обобщения и решения на изследваните проблеми.

По отношение на обема на представената дисертация, считам, че представеният основен текст в обем от 300 страници е напълно достатъчен за детайлното излагане и защитаване на авторовите виждания и тези на проф. Божинов. Използваният език и стил на писане се характеризира с коректност, научна издържаност и лекота на възприемане на представените идеи и постановки в дисертацията. Използваният научен инструментариум е коректен, адекватен и приложим спрямо изследваната материя и обработваните данни.

Авторефератът към дисертацията е подготвен в съответствие с общоприетите изисквания и отговаря напълно и точно на съдържанието на изследването, представено в труда. Самооценката на научните приноси отговаря на действителните постижения на кандидата.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд на проф. Божидар Божинов съдържа несъмнени научни и научно-приложни приноси, сред които мога да открия следните:

- Разработена е авторова методика за финансово управление на информационните технологии във висшите училища с публично финансиране. Следва да се отбележи, че към предложената в дисертацията финансова методика е проявен интерес (чрез официално писмо) за придобиване и внедряване от 2 български университета (Тракийския университет и Русенския университет) и 2 чуждестранни университета (Academy of Sciences, Republic of Albania и University of Petrosani, Romania).
- Предложено е разширяване и надграждане на концепцията на Open Group (2006), Бернард (Bernard, 2012) и Ниймън (Niemenn, 2005) в посока на създаването на нов тип архитектура – „архитектура на университета“, представляваща йерархична пирамида и взаимовръзка от следните елементи: 1/ „академична архитектура“, включваща институционалната архитектура на университета, произтичаща от неговата специфична роля на образователна институция, ползваща се с академична автономия и създател на обществено благо (образователен продукт); 2/ „архитектура на институционалните процеси в университета“, която е съвкупност от образователна архитектура, научна архитектура и бизнес архитектура; 3/ ИТ архитектура, включваща архитектура на информацията, архитектура на приложенията, и технологична архитектура.
- Предложено е усъвършенстване и надграждане на модела на управленските взаимодействия при управлението на информационните технологии във фирмата (Pearlson & Saunders, 2010) чрез създаването на изцяло нов управленски модел „академична монархия“, при който решенията, свързани с ИТ процесите и ресурсите на университета се вземат от висшия академичен мениджмънт, като тук се изключва изцяло възможността ИТ мениджърите да вземат независими решения, а тяхната функция се свежда до прилагане на взетите решения.
- Реализирано е международно анкетно проучване „Предизвикателства пред управлението на информационните технологии в университетите“ (в периода 31 октомври – 30 ноември 2016 г.), структурирано в 10 базисни раздели, сред 552 висши училища в Централна и Източна Европа, въз основа на което са изведени основните проблеми пред ИТ мениджмънта в изследваните университети – както в рамката на цялостното управление на висшите училища, така и по отношение на финансовото управление на ИТ процесите в университетите.

- Доказана е необходимостта от преосмисляне на визията и подхода на академичния мениджмънт към финансовото управление на информационните технологии във висшите училища чрез въвеждането на специфичен финансов инструментариум и адаптирани добри производствени практики, способстващи за ефективно финансово управление на ИТ процесите в университетите.

Според мен, постигнатите резултати от научното изследване на проф. Божидар Божинов са от съществено значение за финансовата практика както в България, така и в чужбина. Като потвърждение на тезата ми мога да посоча, че публикациите на автора, въпреки че са публикувани в последните 2 години, вече са намерили отражение чрез цитирането им в международната научна общност, вкл. и в реномирани научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – като Scopus и Web of Science. На практика по темата на дисертацията са публикувани 2 монографии, 13 статии (от които 8 в чуждестранни издания), 3 доклада на национални и международни конференции.

Наред с това, практическата приложимост и значение на представената от автора методология за финансово управление на информационните технологии в държавните висши училища е намерила своето признание чрез заявения интерес от нейното внедряване в посочените 2 български и 2 чуждестранни университета.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Както към всяко научно произведение, така и към дисертационния труд на проф. Божинов могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- В труда са направени изводи относно Закона за обществените поръчки, свързани с необходимостта от адекватно изготвяне на тръжната документация, възможностите за генериране на допълнителни отстъпки, комплексния подход на който следва да е базирана методиката за оценка на офертите, включващ значителен брой ключови показатели за гарантиране на високо качество на ИТ активите и удължаване на гаранционното им обслужване. Тук според мен обаче трябва да бъде отделено по-обстойно място и да бъде направен критичен анализ на проблемите, които възникват при провеждането на обществените поръчки във висшите училища. Тези проблеми са толкова съществени, че поставят под съмнение въпроса дали механизмите на тръжните процедури по ЗОП се явяват адекватен инструмент за провеждането на ефективна ИТ политика на университета?
- Интерес представлява и въпросът дали авторът счита, че предложената от него методика за финансово управление на информационните технологии в българските държавни университети е универсална и приложима към всички висши училища и до каква степен е възможно тя да бъде оптимизирана и усъвършенствана?
- Предвид на ключовата роля на академичния СІО-мениджър за развитието на информационните технологии в университета, то логично възниква въпросът доколко е вероятно да се намерят такива висококвалифицирани мениджъри, които да изградят и управляват адекватна ИТ архитектура във висшите училища. Особено като се има предвид, че в труда са формулирани знанията и компетенциите, които академичният СІО-мениджър трябва да притежава – в областта на информационните технологии, стратегическите бизнес умения, комуникативните способности, възможностите за сътрудничество и предотвратяване на конфликти, и познаването на механизмите на комуникация и взаимодействие във висшето училище.

- На редица места в труда се наблюдават повторения на тези и постановки, използват се доста чуждици, а така също и на някои места е нужна стилова редакция на текста.

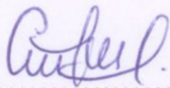
Посочените от мен бележки и въпроси обаче ни най-малко не променят положителното ми отношение към качествата на дисертационния труд.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

На основата на всичко гореизложено мога да направя извода, че в дисертационния труд на проф. Божидар Божинов са постигнати значими резултати, които представляват теоретични обобщения и решения на съществени научни и научно-приложни проблеми, те съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката.

Това ми позволява да изразя категорично своето положително становище „ЗА“ присъждането на научната степен „доктор на науките“ в област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 „Икономика“, научна специалност: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) на проф. д-р Божидар Виолинов Божинов.

Дата: 30.04.2019 г.

Изготвил становището: 
(доц. д-р Силвия Трифонова)